

Tendencije suvremenog privrednog razvoja u općini Ludbreg

Općina Ludbreg prostire se na površini od 223 kvadratna kilometra, u krajnjem zapadnom dijelu Podravine. Prema popisu stanovništva iz 1971. godine, u općini Ludbreg živi 22.300 stanovnika, ili stotinu stanovnika na jednom kvadratnom kilometru. Još 1971. godine, od 5650 domaćinstava u četrdeset sela i općinskom središtu, svega 582 bila su nepoljoprivredna domaćinstva, 1365 mješovitih domaćinstava, a ostala su domaćinstva bila tipično poljoprivredna.

Samo taj podatak dovoljno govori o privrednoj nerazvijenosti općine Ludbreg, koja je prema podacima Republičkog zavoda za planiranje iz 1968. godine, spadala među šesnaest najnerazvijenijih općina u SR Hrvatskoj, te je od 1971. do 1975. godine pripadala u krug nedovoljno razvijenih općina, a status takozvanog interventnog područja zadržala je i do danas.

Spomenut ću samo nekoliko osnovnih činitelja koji su utjecali na vrlo spori privredni razvoj ovoga područja.

Općina Ludbreg bila je do oslobođenja tipično poljoprivredna općina bez i jednog industrijskog poduzeća, ako ne računamo dva veća mlina, koji su u toku rata izgorjeli, i jedne ciglane koja je zapošljavala dvadesetak radnika. Kako na cijelom području ove općine ima svega 14 000 hektara obradivih površina i to pretežno šljunkovitog i ilonastog tla slabe kvalitete, proizlazi da jedno domaćinstvo posjeduje 2,5 hektara obradive zemlje, ili je to svega 0,62 hektara po stanovniku, što je, razumljivo, premala i preslabo osnova za materijalnu egzistenciju i socijalnu sigurnost seoskog stanovništva.

Budući da u ovoj općini nema, ili nema bar do sada poznatih, drugih prirodnih značajnijih bogatstava: ruda, ugljena, nafte, plina, osnovno prirodno bogatstvo predstavlja takvo poljoprivredno zemljište kao jedina naslijeđena prirodna potencijalna osnova privrednoga razvoja.

Uz poljoprivredu su se razvijali i odgovarajući sitni zanati: kovački, bravarski, limarski, zidarski, kolarski, tesarski, ličilački, užarski, remenarski, krojački, postolarski, pekarski, mesarski, medicarski i drugi, kao i sitne trgovine mješovite robe, tekstila, kože, sitnog poljoprivrednog alata i drugih potrepština za svakodnevne potrebe seoskog stanovništva. Prema tome, sitna poljoprivreda i uslužno znanatstvo predstavljaju jedinu privrednu osnovu ovog kraja u poslijeratnom razdoblju.

Razvoj je otežavala i potpuno nerazvijena privredna infrastruktura. Nije bilo niti jedne moderne ceste, ni jednog elektrificiranog naseља, ili jednog metra vodovoda i kanalizacije, pa

ni jednog betonskog mosta na rijekama Bednji i Plitvici, koje uzdužno presijecaju općinu i dijele je na tri dijela. Razumljivo da bez prohodnih prometnica, energetike i vodoopskrbe nije bilo ni osnovne podloge za brži i suvremeniji privredni razvoj.

U poslijeratnom razdoblju, u vrijeme elektrifikacije i industrijalizacije zemlje, sva raspoloživa sredstva ulagana su u prioritetne objekte saveznog i republičkog značaja. Pošto ovdje nije bilo objekata takvoga značaja, na ovo područje nisu ulagana nikakva sredstva iz općih i republičkih investicijskih fondova.

Osim toga što je prirodno siromašno, a prometno periferno, ovo područje tada nije moglo očekivati niti pomoć od razvijenijeg Varaždina, koji je također grao u poteškoćama, opterećen postojećom, tradicionalnom, niskoakumulativnom industrijom, kao ni utjecaja Koprivnice, koja je sama imala dugo vremena poteškoća oko nalaženja puteva razvoja.

Samo tih nekoliko spomenutih negativnih faktora u razvoju ovoga kraja upućuje na zaključak da su jedinu osnovu cjelokupnoga privrednoga, pa prema tome i društvenoga razvoja, činile poljoprivreda i zanatstvo. One su ujedno bile i jedine jezgre budućega industrijskoga razvoja. Zato ću u ovom napisu pokušati naznačiti njihove razvojne putove, pravce i poteškoće, jer se upravo kroz njihov razvoj najbolje vidi razvoj cjelokupne općine, kao i mogućnosti i tendencije suvremenog razvoja. U tom pokušaju koristit ću se samo najznačajnijim broječanim podacima planskih službi, statistike i Službe društvenog knjigovodstva, i to samo tamo gdje te brojke ilustriraju određeni proces ili određeno stanje u razdobljima do 1964. godine, od 1964. do 1970. i od 1971. do 1980. godine. Ta tri razdoblja u razvoju ove općine, čini mi se, predstavljaju cjelovitije etape u procesu privrednoga rasta, a i u svim bitnim socijalnim promjenama na ovome području.

Organizacija, oblici i pravci razvoja poljoprivrede

Na početku sam spomenuo da na ovom području ima svega 14 000 hektara obradive zemlje slabije kvalitete, i to rascjepkane u 114 000 parcela, ili na preko 8 parcela po jednom hektaru. Jasno je da na takvoj poljoprivrednoj strukturi, uz slabu obradu zemlje stočnom zapregom, plužom i motikom, kao i na ekstenzivnom stočarenju na škrtim i malim pašnjacima, nije bilo mo-

guće osigurati dovoljno proizvoda niti za vlastite potrebe seoskog stanovništva. U nastojanju da se takvo stanje izmijeni, da se intenzivira proizvodnja, da se na istim površinama povećaju prinosi i stvore uvjeti za robnu proizvodnju, osnovano je niz radnih organizacija, ustanova i institucija, od kojih su neke stalno, a neke samo u kraćem vremenu radile na unapređenju poljoprivrede do 1964. godine.

Tako je od 1947. godine osnovano 16 općih poljoprivrednih i seljačkih radnih zadruga, jedna sjemenarska zadruga i dva državna poljoprivredna dobra na vlastelinstvima u Velikom Bukovcu i Martijancu. Zadruge su bile učlanjene u Kotarski savez poljoprivrednih zadruga Ludbreg, koji je bio koordinator rada u zadrugama, neka vrsta poslovnog udruženja.

Za preradu poljoprivrednih proizvoda osnovano je poduzeće »Bednja« — mlin za otkup i preradu žitarica, u koji je uključena i pekara, »Podravac«, poduzeće za preradu mesa s klaonicom, a u sastavu zadruga u Sesvetama i Velikom Bukovcu osnovane su dvije mljekare. Od stručnih institucija i ustanova osnovana je poljoprivredna stanica, veterinarska stanica i stanica za proizvodnju elitnog sjemenja. Zanimljivo je još spomenuti da je u Velikom Bukovcu, u dvorcu radila i škola za izobrazbu veterinarskih tehničara (s đlačkim domom), a u dvorcu u Martijancu škola za izobrazbu poljoprivrednih radnika i traktorista, također s đlačkim domom.

Osnivanje tako širokog kruga poljoprivrednih organizacija, udruženja, ustanova i institucija, te poduzeća za otkup i preradu poljoprivrednih proizvoda, na ovom malom području, ukazuje na veliku pažnju koju su privredni i društveno-politički faktori tada poklanjali poljoprivredi. S druge strane, takva organiziranost ukazuje na tadašnja razmišljanja prema kojima svako seosko veće središte treba da bude ne samo proizvodna već i društvena cjelina, sa svojom trgovinom, školom, društvenim domom, a svaka društveno politička zajednica treba imati sve službe i institucije za određenu privrednu oblast, od proizvodnje, prerade i prodaje proizvoda do izobrazbe kadrova, što danas izgleda neracionalno.

No, sveobuhvatno djelovanje tih organizacija i institucija ubrzo je počelo donositi plodove. Zadruge pretvaraju neproduktivne pašnjake i neplodna tla u oranične površine; polako nabavljaju sitnu mehanizaciju, uglavnom traktore, modernije sijačice i vršalice; grade tovilišta za intenzivniji tov goveda i svinja; uvode primjenu suvremenijih agrotehničkih mjera, od pripreme tla za proizvodnju i veće upotrebe mineralnih gnojiva do zaštitnih sredstava; uvode i novije visokorodne sorte pšenice, a kasnije i hibridnog kukuruza; organiziraju robnu proizvodnju povrća i sjemena, koja daje po jedinici površine veće financijske efekte i upošljava više radne snage.

Stručnjaci u zadrugama, ustanovama i institucijama svakodnevno putem raznih pisanih uputstava i letaka, na predavanjima, tečajevima i seminarima po selima upoznaju poljoprivredne proizvođače s novijim saznanjima, iskustvi-

ma i mogućnostima za postizanje većih prinosa u ratarstvu i stočarstvu. Seljaci su sporo prihvaćali sve te »novotarije« dok nisu osjetili prve rezultate, koji su iz godine u godinu bili vidljiviji i bolji. Spomenut ću samo neke najkrupnije rezultate takva djelovanja.

Samo izmjenom sorata pšenice i kukuruza, uz bolju pripremu tla, veću upotrebu mineralnih gnojiva i zaštitnih sredstava, prinosi žitarica su za nekoliko godina udvostručeni. Isto tako izmjenom pasmina goveda putem umjetne oplodnje, i pasmine svinja, za što smo rasplodni materijal uvozili iz Engleske, Danske, Nizozemske i SR Njemačke, te dobro organiziranom zdravstvenom zaštitom stoke i svinja i primjerenijom ishranom, postignuti su izvanredni rezultati i u stočarskoj proizvodnji, po čemu je ovo područje nadaleko poznato i danas.

Dobri rezultati postizani su i u proizvodnji povrća, a posebno u proizvodnji sjemenja, naročito sjemenja nekih stočnih repa i mrkvi, kojima ovo područje još i danas podmiruje ukupne jugoslavenske potrebe.

Pionirski posao svih organizatora proizvodnje i stručnjaka, koji su s velikim žarom radili na preobražaju poljoprivrede, unio je korjenite promjene u način proizvodnje, a što mi se čini još važnijim, u način mišljenja ljudi i tako ostavio trajne vrijednosti na ovom području. Naime, seljaci su se uvjerali da zemlja može dati mnogostruko više nego su ranije dobivali i da proizvodnja više ovisi o njima samima nego o hirovima prirode.

Dakle, uzajamnim djelovanjem svih spomenutih faktora stvorene su osnove za buduću modernu robnu poljoprivrednu proizvodnju, pa prema tome i sigurniju egzistenciju seoskog stanovništva.

No, daljnji privredni i opći društveni razvoj zemlje postavljao je i nove, složenije zadatke kojima nisu bile dorasle male, patuljaste radne organizacije s niskom i materijalnom, i tehničkom, i kadrovskom osnovom.

Snalazeći se sve teže u složenijim uvjetima privređivanja, neke su potražile opstanak u spajanju u veće radne cjeline, a neke su propale. Taj proces spajanja ili propadanja počinje već 1952. godine, da bi uglavnom bio završen 1964. godine.

U tim godinama počinje izgradnja današnje prehrambene industrije, mesne industrije, industrije za preradu voća i povrća i izgradnja većih i modernijih mljekara u susjednim središtima, pa su prestale radom naše mljekare i poduzeća za preradu mesa, jer se na maloj sirovinskoj osnovi, samo za područje ove općine, nisu mogle održati. Nakon osnutka regionalne poljoprivredne stanice u Varaždinu, kojoj je pripalo i poljoprivredno dobro u Martijancu i ribnjaci u Ludbregu, ukinuta je poljoprivredna stanica u Ludbregu. Isto su tako, zbog drukčijih potreba novijega vremena i odgovarajućeg prostora u bivšim vlastelinskim dvorcima ukinute i škole: najprije škola za izobrazbu veterinarskih tehničara u Velikom Bukovcu, a u sedamdesetim

godinama i škola za izobrazbu traktorista u Martijancu. Radi osipanja zadruga raspao se i Kolarski savez poljoprivrednih zadruga. Sudbinu svih tih poduzeća i institucija, koje su svojevremeno na ovom području igrale i odigrale izvanredno pozitivnu ulogu, doživjet će u godinama poslije 1952. i zadruge koje su, pokušavajući se nekako održati, sve više pribjegavale sa sektora proizvodnje u sektor trgovine i ugostiteljstva, te tako gubile svrhu daljnjeg postojanja. Nakon mnogih ranijih spajanja i propadanja, 1. siječnja 1964. godine se od preostalih jačih poljoprivrednih organizacija: poljoprivrednog poduzeća »Napredak« iz Velikog Bukovca i zadruga u Ludbregu, Velikom Bukovcu i Hrženici osniva jedinstvena radna organizacija »Poljoprivredno-zadružni kombinat« Ludbreg. On preuzima sva osnovna sredstva kao i sve obaveze bivših zadruga. Tako početkom 1964. godine, od obilja radnih organizacija, ustanova i institucija iz oblasti poljoprivrede i šumarstva, ostaje »Poljoprivredno-zadružni kombinat« Ludbreg, poduzeće za preradu žitarica »Bednja« — mlin, Veterinarska stanica Ludbreg i »Šumarija« Ludbreg, koja je izvanredno mnogo učinila na pošumljavanju ogoljelih šumskih površina, na zaštiti šuma, opskrbi privrednih i društvenih organizacija i građana ogrjevnim drvom, a drvno-prerađivačka poduzeća i obrtnike građevnim drvom. Osim toga izgradila je i mnogo tvrdih šumskih cesta i lijepe objekte — lugarnice.

»Šumarija« je danas osnovna organizacija udruženog rada »Sumskog gospodarstva« Varaždina.

Poljoprivredno-zadružni kombinat koji je okupio mnogo vrsnih stručnjaka, vrlo uspješno posluje na već stvorenoj podlozi za ozbiljniju robnu proizvodnju u društvenom sektoru i u kooperaciji s individualnim proizvođačima, pa mu se radi zajedničkog nastupa u proizvodnji, preradi i prodaji žitarica 1968. godine pridružuje »Bednja« — mlin, čime ujedno završava proces integracije svih poljoprivrednih djelatnosti u društvenom sektoru na području općine Ludbreg. Usput napominjem da je sedamdesetih godina preuzeo i poljoprivredno dobro u Martijancu i ribnjake u Ludbregu, nakon rasformiranja Poljoprivredne stanice u Varaždinu. Takva organizacija djeluje do 1976. godine, kad joj se pridružuje i trgovačko poduzeće »Polet« i ugostiteljstvo poduzeće »Putnik«, te prerasta u složenu organizaciju udruženoga rada, u SOUR »Bednja« Ludbreg. Tako su konačno, trideset i pet godina nakon oslobođenja u jednoj organizaciji udružene sve djelatnosti kojima su se ranije bavile zadruge i pojedina poduzeća u poljoprivrednoj proizvodnji, preradi, trgovini i ugostiteljstvu. Na kraju ovoga poglavlja spomenut ću samo sumarno neke pozitivne rezultate svih tih procesa i preobražaja.

SOUR »Bednja« danas raspolaže sa 800 hektara obradivog zemljišta u nekoliko uređenih parcela, suvremenom mehanizacijom, silosima i trgovačkim skladištima, mlinovima, pekarama u Ludbregu i Ivancu, tovilištima stoke i svinja, tvornicom stočne hrane, kapacitetima za dora-

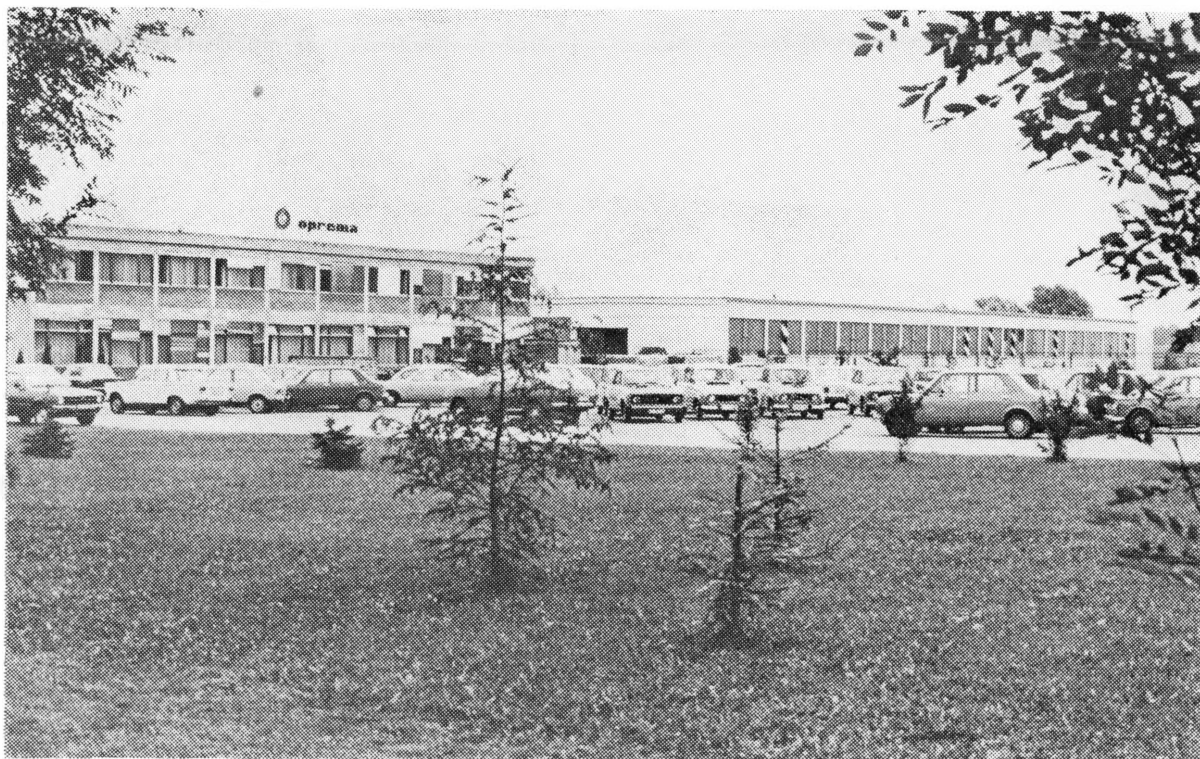
du sjemenja, razgranatom trgovačkom i ugostiteljskom mrežom i hotelom. Uz tako snažnu materijalnu osnovu, s vrsnim stručnjacima svih potrebnih zanimanja i profila, ova radna organizacija ima solidnu osnovu za ukupan razvoj poljoprivrede u društvenom sektoru i u kooperaciji s individualnim proizvođačima. U kooperaciji organizira proizvodnju žitarica, povrća, sjemenja, industrijskog i ljekovitog bilja, stočarsku proizvodnju, otkup mlijeka, kao i otkup svih drugih poljoprivrednih proizvoda. Sve poljoprivrednike opskrbljuje repromaterijalom, poljoprivrednim strojevima i alatima, kreditira ih, osigurava im tržište i svu stručnu pomoć. Na razvoju pojedinih programa surađuje s »Podravkom« iz Koprivnice, »Kokom« iz Varaždina, »Vindijom« iz Varaždina i s nizom drugih većih radnih organizacija, sa svim poduzećima za proizvodnju i promet sjemenja u našoj zemlji, te s nizom pojedinih instituta, fakulteta, institucija i poslovnih udruženja iz oblasti poljoprivrede.

Sada zapošljava 650 radnika ili 17 posto ukupno zaposlenih u privredi općine Ludbreg. U ovoj godini planira preko 900 milijuna dinara ukupnog prihoda, ili skoro 30 posto ukupnog prihoda cjelokupne privrede. Kako proizvodnja hrane u svijetu i kod nas dobiva sve značajnije mjesto u svim razvojnim planovima, i SOUR »Bednja« zauzima sve istaknutije mjesto u općinskim razvojnim planovima i postaje sve značajniji činitelj ukupnog razvoja općine Ludbreg.

U ovom kratkom prikazu naznačio sam osnovne procese i puteve razvoja poljoprivrede do 1964. godine, iz kojih je vidljiva izvanredna pažnja koja se pridavala poljoprivredi, kroz bogatstvo oblika, organizacija i institucija, koje su s velikim entuzijazmom djelovale na muketoprnom i dugotrajnom preobražaju poljoprivrede, kao i procese poslije 1964. godine, kad se sve te djelatnosti na višoj razini razvoja ujedinijuju, prelazeći zatvorene općinske okvire i ulazeći u suradnju s nizom poslovnih partnera i znanstvenih institucija, udružujući i rad, i sredstva, i znanje na širem prostoru i stvarajući tako nove i veće mogućnosti budućega razvoja.

Osnova i procesi industrijskoga razvoja

Drugi nosilac privrednoga razvoja u općini Ludbreg — zanatstvo prelazi sličan razvojni put kao i poljoprivreda. Istovremeno kad se osnivaju poljoprivredne organizacije i institucije, osnivaju se i zanatske radionice, ili kao zadruge ili kao poduzeća. Razumljivo da su one po vrstama djelatnosti proizašle iz vrsta zanata na ovom području. Tako je osnovana krojačka, obućarska i košaračka zadruga, i metalsko, stolarsko, grafičko, opekarsko i građevinsko poduzeće. Termin zadruga i poduzeća treba uzeti samo uvjetno, jer su to zapravo bile male uslužne radionice od po tri, pet, do sedam radnika, koji su udružili svoje jednostavne strojeve i alate kakve su tada imali i tako počeli zajednički raditi. Nešto više radnika upošljavala je nacionalizirana ciglana i građevinsko poduzeće koje je okupilo zidare, tesare, bravare i ličioce. Upravo te male radionice s nekoliko obrtnika i naučnika, postat

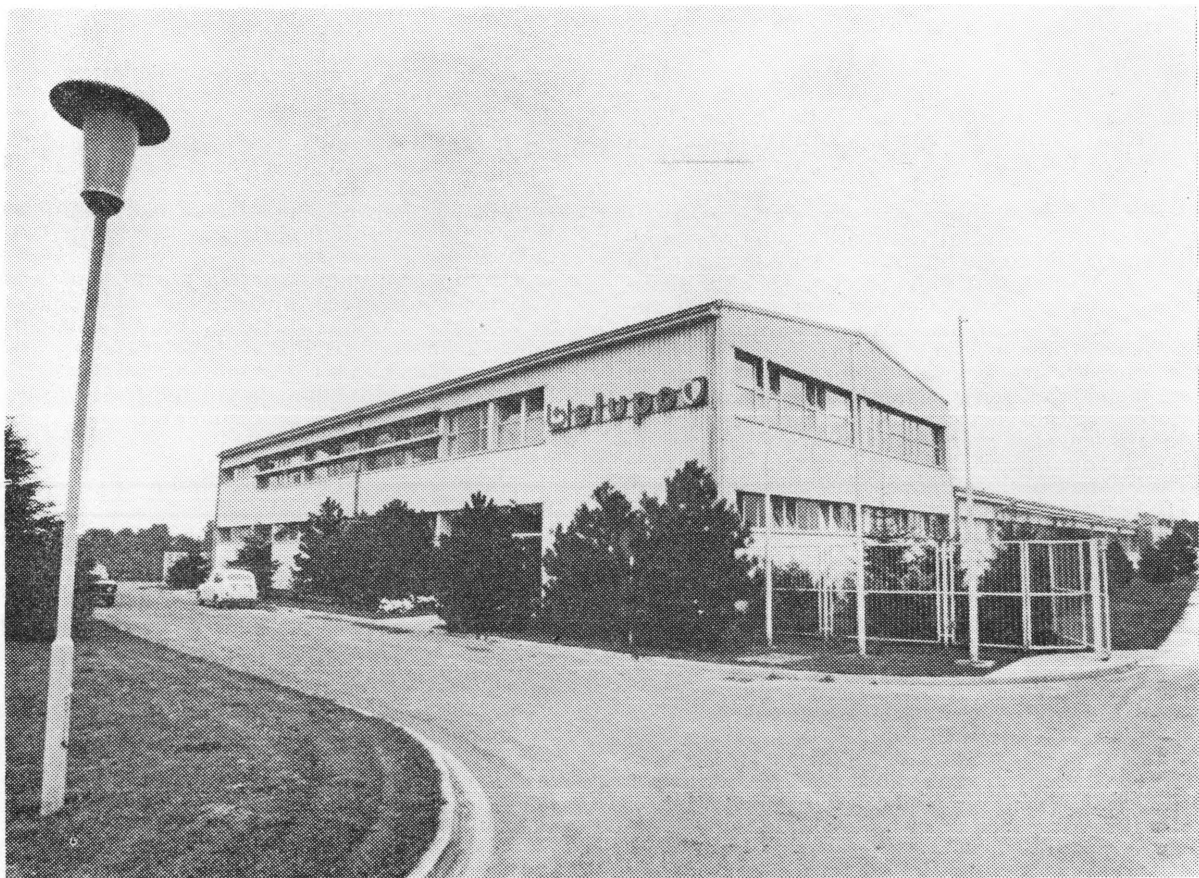

RO »Oprema« Ludbreg — značajne perspektive ludbreške metalne industrije

će pioniri industrijskog razvoja u općini Ludbreg. Smješteni u malim lokalima u privatnim kućama, opremljeni vlastitim jednostavnim strojevima i alatima, uz nedovoljnu i neredovitu opskrbu repromaterijalom, orijentirani uglavnom na usluge i sitnu proizvodnju za lokalne potrebe, uspjeli su se mnogi od tih pogona nekako održati, a neki i razviti u vrlo uspješne i značajne industrijske radne organizacije, koje danas zapošljavaju od 80 pa do 1200 radnika. Napominjem da je osnovana i obrtnička zadruga kao trgovinska organizacija koja se brine za nabavu materijala i svih potrepština za potrebe tih radionica kao i privatnih zanatlija.

U skladu sa skromnim materijalnim mogućnostima, stječući sve više iskustava i sigurnosti u novim uvjetima rada, opremajući se polako novijim alatima i strojevima, proširujući tako proizvodnju, ti su se pogoni od uslužnih počeli polako pretvarati u proizvodne pogone, upošljavajući i nešto veći broj mladih radnika sa sela, koji su se osposobili u školi za učenike u privredi koja je tada u Ludbregu radila, ili kasnije putem večernjih škola i tečajeva u Narodnom sveučilištu, uz praktični rad u svojim pogonima. Jasno je da tada još nije bilo smišljeni-

jih i dugoročnijih planova niti programa razvoja, već se proizvodilo prema trenutnim potrebama tada još nerazvijenog tržišta, prema pojedinačnim narudžbama ili zahtjevima pojedinih kupaca, na, još uvijek, znatski način. U pedesetim godinama polako se od tih malih radionica oblikuju čvršća mala zanatska i industrijska poduzeća: konfekcija »Naprijed«, postolarsko poduzeće »Budućnost«, metalno poduzeće »Poljoserwis« za popravak poljoprivrednih strojeva i alata, danas »Oprema«, tiskarsko poduzeće »Graficar«, košaračko poduzeće »Razvitak«, ciglana »Antun Blažić«, stolarsko poduzeće »Orah« i građevinsko poduzeće »Novator«, kasnije »Građevinar«. Tada se već naziru počeci prelaza na industrijsku proizvodnju, bar u nekim poduzećima. Počinju se prikupljati mladi, stručniji radnici, malo se smišljenije planira i organizira proizvodnja, šire se poslovni prostori, traže se značajniji kupci na nešto širem tržištu. Naime, sve veća proizvodnja zahtijevala je i sve složeniju organizaciju, drukčiju tehnologiju i način rada i drukčiji odnos prema kupcima. Zato su u svim petogodišnjim i godišnjim planovima do sedamdesetih godina dominirala pitanja proširenja pogona, povećanje proizvodnje, rekonstrukcije i

OOOR »Belupo« Ludbreg — tvornica lijekova

modernizacije pogona, traženje novih programa, upošljavanje više radnika, poslovno povezivanje s partnerima iz najbližih središta i slično, sve s osnovnim ciljem da se u sve jačoj konkurenciji pojedina poduzeća održe i kvantitativno povećaju proizvodnju, kako bi mogla prihvatiti sve veći priliv radne snage sa sela čiji se pritisak sve to više osjećao, što je u poljoprivredu uvedeno više strojeva. Osnovni cilj toga vremena bilo je zapošljavanje slobodnih viškova radne snage sa sela. Pritisku slobodne radne snage sa sela bilo je sve teže odolijevati usprkos svim nastojanjima poljoprivrednoga kombinata da ogroman višak radne snage zaposli u proizvodnji povrća, sjemenja, intenzivnom stočarenju, dakle, u proizvodnji onih roba koje apsorbiraju sve više radne snage i daju veće financijske efekte. Veterinarska stanica u suradnji s »Kokom« iz Varaždina u istom cilju organizira intenzivan tov pilića u seoskim domaćinstvima. »Razvitak« široko razvija kućnu radinost.

Ukratko, u toj fazi razvoja, osnovni zadatak svih proizvodnih poduzeća u zanatstvu i industriji bio je zapošljavanje što većeg broja ljudi, koji bi na taj način i uz malu zaradu, uz okućnicu mogli steći socijalnu sigurnost.

Takva orijentacija na kvantitativan rast, što će kasnije imati i negativnih posljedica, bila je potpuno razumljiva i opravdana ako se ima u vidu podatak da je još 1953. godine u općini Ludbreg bilo 82,7 posto poljoprivrednog stanovništva, 1961. godine još 77 posto, a još nedavno, 1978. godine, 50,9 posto poljoprivrednog stanovništva, dok je u SR Hrvatskoj bilo 22,59 posto, a u varaždinskoj regiji 33,7 posto poljoprivrednog stanovništva.

No, uza sva nastojanja privrednih i društvenih faktora da se prošire poduzeća, kao i uz naprezanja i odricanja radnika od dijela i onako niskih osobnih dohodaka, da se više investira u proširenje pogona, rezultati nisu bili ohrabrujući. Do 1965. godine uposleno je ukupno u druš-

tvenom sektoru privrede i neprivrede 2000 radnika, od čega u privredi oko 1700 radnika, ili svega 7,62 posto od ukupnog broja stanovnika. Od 64,5 milijuna dinara ukupnog društvenog proizvoda u općini, ili nešto ispod 3000 dinara po stanovniku godišnje, društveni proizvod industrije iznosio je svega 17,4 milijuna dinara ili svega 23 posto od ukupnog društvenog proizvoda. Poljoprivreda je još uvijek dominantna privredna oblast.

Forsiran kvantitativan rast radnih organizacija kao nužda toga vremena, prijelaz iz zanatstva u industriju, s vrlo malo stručnjaka i bez sigurnije orijentacije u planovima i programima, nosio je sobom niz poteškoća i sve akutnije počela se nazirati stagnacija, a potom i recesija. Prvo je propalo građevinsko poduzeće. Sve teže se snalazila konfekcija »Naprijed« i stolarsko poduzeće »Orah«. Izlaz za ta dva poduzeća tražen je u integraciji sa susjednim jačim partnerima u Varaždinu. Konfekcija se pripojila »Varteksu« i još danas posluje i zapošljava 320 radnika. Pokušaj da se »Orah« spasi integracijom s »Florijanom Bobićem« nije uspio. Naime, brzo nakon integracije »Florijan Bobić«, opterećen vlastitim poteškoćama, likvidirao je »Orah«. Već drugo poduzeće prestalo je radom. Nakon poznate privredne stagnacije i recesije u cijeloj zemlji, poslije reforme 1965. godine, a posebno kritične 1967. i 1968. godine upćini Ludbreg pada broj zaposlenih na još nižu razinu od 1965. godine. Zato je od 1965. godine do druge polovice 1969. godine, kada se već osjeća oživljavanje privrednih aktivnosti u cijeloj zemlji, u općini Ludbreg osnovna preokupacija svih privrednih i društveno-političkih činitelja bila: kako zaustaviti daljnju recesiju i naći izlaze iz te vrste krizne situacije u postojećoj privredi. To je upravo vrijeme kad je općina Ludbreg po osnovnim elementima privrednog i društvenoga razvoja pala u krug šesnaest najnerazvijenijih područja u SR Hrvatskoj. Poslije te recesije počinje i odlazak ljudi s ovoga područja. Kako su u tom razdoblju mogućnosti zapošljavanja bivale sve manje, a u dogledno vrijeme nitko nije mogao sigurno obećati vedrije dane, a pritisak slobodne radne snage sa sela sve veći, jedan dio traži zaposlenje izvan općine i u inozemstvu. Taj odlazak traje nekoliko kritičnih godina i već 1973. godine blizu 1500 građana s ovoga područja radi u inozemstvu. Taj je proces ipak relativno brzo zaustavljen i već krajem 1975. godine nalazi se na radu u inozemstvu 1107 radnika, što još uvijek predstavlja preko 36 posto prema zaposlenima u općini. Najviše je zabrinjavala činjenica da je od toga broja bilo čak 57 posto radnika mlađih od 30 godina, ili od ukupnog broja čak 36,1 posto žena također mlađih godišta.

Svi ti za ovo područje negativni procesi imali su za posljedicu ne samo pad broja zaposlenih, nego i pad broja stanovništva, koje se od 1948. godine stalno smanjivalo, da bi se do 1971. godine smanjilo ukupno za pet postotaka.

Zbog odlaska s ovog područja upravo mlađih godišta, zabrinjava i stalni pad nataliteta i po-

većanje mortaliteta. Jednostavno rečeno, stanovništvo stari. Stopa prirodnog priraštaja od 1956. do 1960. godine iznosila je 5,9 promila, a 1977. godine 2,7 promila ili od 1956. do 1960. godine prirodni priraštaj iznosio je 139, a od 1973. do 1977. godine svega 53 stanovnika. Ako bi se taj proces nastavio, u općini Ludbreg broj aktivnog stanovništva bi se, od 57,8 posto u 1978. godini, smanjio na 45 posto u 2000. godini. Razumljivo je kakve bi posljedice uslijedile drastičnim smanjivanjem aktivnog i povećanjem uzdržavanog stanovništva.

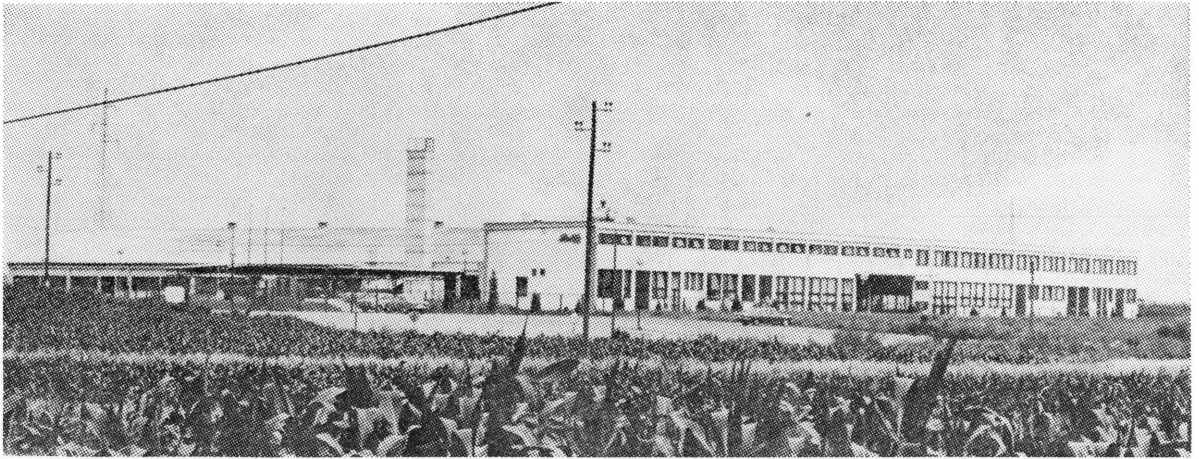
Ovom sam dijelu dao više prostora jer sam htio naglasiti kakve su poteškoće nastupile u privrednom razvoju od 1965. do 1970. godine, koje su imale i još imaju duboke tragove.

Te godine bile su prelomni trenutak koji je mnoge osvijestio. Izlaze je trebalo tražiti u drukčijem organiziranju, na drukčijoj osnovi, u traženju rješenja izvan općinskih okvira, jer samodostatnost i samodopadnost očito nije osiguravala svjetlije perspektive. Samo kvantitativan rast, bez unošenja kvalitativnih promjena u privređivanje, u sve težim uvjetima privređivanja, na sve hirovitijem tržištu, uz zanatski mentalitet, pokazao je svoje drugo, tamnije lice. Iako su se sva poduzeća, osim građevinskog i stolarskoga, u svim tim burama održala takoreći na rubu opstanka, poteškoće su se u većini javljale sve akutnije, a izlaz se teško nalazio. Za bilo kakvu ozbiljniju i kvalitetniju proizvodnju prostori su bili neodgovarajući i preuski, strojevi zastarjeli i nisko produktivni, stručnjaci su se mogli izbrojiti na prste jedne ruke, društvenih stanova nije bilo dovoljno ni za postojeće kadrove, osobni dohoci su bili niski, akumulacija simbolična, a pojavljivali su se i gubici.

Na takvoj podlozi trebalo je pristupiti izradi petogodišnjega plana od 1971. do 1975. godine. Sve veći dio privrednih i društveno-političkih faktora bio je sve svjesniji da, zatvoreni u općinske okvire, bez radikalnih promjena u načinu rada i načinu razmišljanja, bez dodatnih odricanja od dijela dohotka i osobnih dohodaka, ma kako niski oni bili, bez poslovnog povezivanja s jačim partnerima ne samo u općini ili regiji, nego bilo gdje se oni nalazili u zemlji ili izvan zemlje, neće biti moguće osigurati brzi razvoj.

Na takvim spoznajama, nakon dugih rasprava, objašnjavanja i uvjeravanja jednog dijela sudionika tih rasprava koji su stalno vukli natrag, koji su stalno znali što neće, a nisu znali što hoće, nesposobni da bilo što suvislo predlože, sročeni je nekako petogodišnji plan za razdoblje od 1971. do 1975. godine. Taj plan sadržavao je neke radikalne, bitne odrednice budućega razvoja koje su, dokazavši kasnije svoju opravdanost, u osnovi ostale aktualne i danas, kao podloga suvremenim procesima razvoja općine Ludbreg.

U tom su planu, između ostaloga, postavljeni radikalni zahtjevi za bržu izgradnju osnovne privredne infrastrukture, za izgradnju društvenih stanova i upošljavanje što većeg broja stručnjaka svih zanimanja, za trenutno poslovno povezivanje s jačim potencijalnim partnerima u zemlji i inozemstvu, za rekonstrukciju i dograd-

OUR »Budućnost« Ludbreg, nova tvornica obuča koja je uvelike riješila problem zapošljavanja radne snage oslobođene iz poljoprivrede

nju i izgradnju novih proizvodnih prostora i uvođenje suvremenije opreme, za iznalaženje novih programa, za veće stimuliranje razvoja privatnog uslužnog i proizvodnog zanatstva. Velika većina zaposlenih radnika i građana prihvatila je ta osnovna opredjeljenja i udruženim sredstvima iz dohotka, iz osobnih dohodaka, iz samodoprinosu, kao i nešto iz sredstava društveno-političke zajednice, nastavljena je modernizacija cesta i izgradnja mostova i rekonstrukcija električne mreže i izgradnja nekoliko desetaka trafo-stanica, jer električna mreža koja je poslije oslobođenja izgrađena iz poreza na katastar, služila je, uglavnom, za osvjetljenje, a ne kao energetska osnova, i nije mogla izdržati teret uvođenja strojeva u proizvodnji i kućanskih aparata i pomagala u domaćinstvima. Istovremeno počinje izgradnja vodovoda, a kasnije i plinovoda. Razumljivo da je cijena tako drastičnih zahvata u kratkom roku bila visoka, i za sva poduzeća i za sve radnike i građane vrlo težak teret, ali se ulog, što se je vidjelo kasnije, isplatio.

Veća pažnja poklonjena je školovanju omladine i radnika u svim radnim organizacijama putem stipendiranja i kreditiranja, te upošljavanju većeg broja stručnjaka s drugih područja, uz osiguranje relativno visokih osobnih dohodaka, bez obzira na to što se to mnogim radnicima s niskim primanjima nije sviđjelo, tim više što je trebalo paralelno izdvajati i više sredstava za izgradnju stanova većinom za upravo te nove stručnjake, no i taj ulog bio je potpuno opravdan. Zanimljiv da je siromašna općina Ludbreg među prvima osigurala besplatne knjige učenicima u osnovnoj školi i kredite i stipendije ne samo studentima, već i učenicima srednjih ško-

la, i uvela veće poreske olakšice onim obrtnicima koji su uzimali omladinu u naukovanje, sve s ciljem da mladima, kao stručnim radnicima, omogućiti lakše zaposlenje u općini ili izvan nje.

Poslovno povezivanje i integriranje sa srodnim partnerima bilo je daljnje čvrsto opredjeljenje, što je također izazvalo negodovanje jednog dijela i rukovodećih kadrova koji su, bojeći se za svoj osobni položaj, unosili zabunu među radnike govoreći im da će, udruženi, izgubiti svoju samostalnost i na kraju biti likvidirani kao što se dogodilo s »Oraham«.

U svrhu bržeg razvoja privatnog i uslužnog zanatstva, Skupština općine donosi odluke o nizu poreskih olakšica prilikom otvaranja zanatskih radnji, u prvim godinama poslovanja tih radnji i prilikom primanja učenika u naukovanje, tako da se porez mogao smanjiti do pedeset posto. Požurena je i izrada Generalnog urbanističkog plana Ludbrega, kao i detaljnih planova, jer je trebala podloga za izgradnju industrijskih pogona u zapadnoj i istočnoj zoni Ludbrega.

Iako su, uglavnom, slična opredjeljenja bila isticana i u ranijim petogodišnjim planovima, nisu do tada bila dovoljno ozbiljno shvaćena u malim zanatskim poduzećima, te se brzo pokazalo da su to bili jedini izlazi, čiji će se rezultati vidjeti u idućem poglavlju.

Putevi i načini ostvarivanja planskih ciljeva i zadataka radnih organizacija

Pobrojati ću samo neke osnovne rezultate takvih opredjeljenja.

Između 1971. i 1980. godine asfaltirano je preko 50 kilometara cesta i izgrađeno trinaest be-

tonskih mostova na Bednji i Plitvici, a počela je i izgradnja mosta na Dravi između Hrčnice i Otoka, te je općina Ludbreg uz postojeću prugu danas otvorena prema svim većim središtima od zapada prema istoku, a nakon izgradnje mosta na Dravi otvorit će se i prometni pravac od sjevera prema jugu. Izgrađen je gradski vodovod koji je kasnije spojen na regionalni vodovod Varaždin, pa je tako riješeno i drugo bitno pitanje daljnje razvoja u Ludbregu i otvorena mogućnost priključivanja na vodovod i drugih naselja.

Rekonstruirana je cjelokupna električna mreža i izgrađeno pedesetak novih trafostanica. Izgrađena je i mreža plinovoda u Ludbregu, Kucanu i Selniku.

Urbanistički plan je završen i prihvaćen i već se oblikuju industrijske zone. Prema tome, u vrlo kratkom razdoblju, u ovoj općini izgrađena je osnovna privredna infrastruktura.

Postignuti su i značajni rezultati u razvoju privrednih organizacija, u usvajanju novih programa i poslovnom povezivanju i integriranju s većim radnim organizacijama, kao i zapošljavanju i školovanju većeg broja visokostručnih kadrova.

Današnja »Oprema«, nastala od bivšeg »Poljoservisa«, razvila je tri osnovna programa. Produci strojeve i uređaje za glačanje u konfekcijama, praonama rublja i kemijskim čistionicama i jedini je jugoslavenski proizvođač tih strojeva i uređaja. Razvila je proizvodnju opreme za tov pilića i svinja, sa svim sistemima hranjenja, pojenja, grijanja i ventiliranja, te je i u tom programu najznačajniji i najkompletniji proizvođač u našoj zemlji. Uspješno je usvojila i razvila i proizvodnju aparata za ugostiteljstvo: aparate za točenje piva i napitaka na čaše, aparate za hladne napitke u bocama i aparate za kuhanje kave. Ima vrlo dobro razvijenu strojnu obradu koja izrađuje uređaje i dijelove za vlastite programe, uređaje i dijelove za procesnu industriju i neke dijelove za izvoz, a slobodnim kapacitetima vrši usluge velikim poduzećima u Zagrebu, Sisku i Mariboru. Na razvoju tih programa »Oprema« surađuje s nizom radnih organizacija, instituta, fakulteta i udruženja u zemlji, i na svim programima ima razvijenu kooperaciju s najpoznatijim proizvođačima takve i slične opreme u Nizozemskoj, Sjedinjenim Američkim Državama, SR Njemačkoj i Danskoj, s kojima u međusobnim isporukama dopunjuje programe, a neke od njih i zastupa na jugoslavenskom tržištu. Neki od tih partnera, s kojima ima već duže razvijene odnose, spremni su i na zajednička ulaganja za proširenje programa. Svoje proizvode prodaje u cijeloj našoj zemlji, izvozi na zapadno i istočno tržište i u zemlje u razvoju.

U početku smještena u halu koja je bila predviđena za remontnu radionicu šećerane, čija je izgradnja obustavljena kada i izgradnja šećerane u Virovitici i Ormožu, izgradila je do 1978. godine još dvije proizvodne hale i upravnu zgradu, a sada su u završetku još tri proizvodne hale.

»Oprema« danas zapošljava 420 radnika od čega tridesetak inženjera, ekonomista, pravnika i sedamdesetak tehničara, a ostalo su visokokvalificirani i kvalificirani radnici, osim pomoćnog osoblja. U ovoj godini ostvarit će ukupni prihod od oko 500 milijuna dinara, a dohodak preko 300 tisuća dinara po zaposlenom, što je daleko iznad ostvarenog dohotka u grani.

»Grafičar«, nastao od jedne privatne tiskare u kojoj je radilo nekoliko radnika i učenika u privredi, nakon dugog seljavanja po privatnim kućama, po neodgovarajućim prostorijama u ludbreškom bivšem dvorcu i drugim napuštenim prostorijama, preselio je konačno u nedovršenu zgradu koju je počelo graditi već prije propalo građevno poduzeće »Novator«. Nakon adaptacije i preseljenja, tražeći niz razvojnih programa koji nisu uspjeli, konačno pronalazi put razvoja u proizvodnji svih vrsta kartonske ambalaže, od kutija za pakiranje obućarskih, tekstilnih, prehrambenih do farmaceutskih proizvoda. Uz to je razvio tiskaru u kojoj se većinom tiskaju razne vrste kancelarijskih obrazaca i tiskanica, naljepnica, srećaka i slično, i knjigovežnicu. Stalno dograđujući proizvodni prostor i uvodeći sve više modernijih strojeva, zapošljavajući i školujući sve više mladih stručnjaka grafičara, usvajajući sve šire tržište u cijeloj zemlji, »Grafičar« se također razvio u vrlo uspješnu i značajnu radnu organizaciju koja danas zapošljava 390 radnika i ostvaruje dohodak po radniku oko 220 tisuće dinara, što je za oko 10 posto više od prosjeka privrede u ovoj općini. Osim toga ukupna sredstva fondova i amortizacije iznosila su u ovom poduzeću za 1979. godinu 34 milijuna dinara, što je vrlo visoka akumulacija i solidna podloga za daljnju izgradnju i proširenje djelatnosti.

Važno je još napomenuti i to što »Grafičar« na jednostavnim poslovima zapošljava velik broj mladih radnika s fizičkim i psihičkim smetnjama, te u mnogome pomaže u socijalnoj rehabilitaciji i integraciji tih mladića i djevojaka na ovom području.

»Razvitak«, nastao od košaračke zadruge, imao je u dva posljednja petogodišnja plana nagrađenu ulogu u razvoju takozvane male privrede u društvenom sektoru. Kao košaračko poduzeće vrlo intenzivno razvija kućnu radinost na ovom području i pomaže da velik broj domaćinstava dođe do dopunskih prihoda, pluću razne vrste košara u slobodno vrijeme. Izgradnjom objekata na novoj lokaciji razvija i proizvodnju raznih vrsta ženskih torbica, putnih kovčega i torbi, đačkih torbi i druge galanterijske proizvode. Kako je ovo poduzeće pretežni izvoznik vrlo bogatog asortimana proizvoda od šibe na konvertibilno inozemno tržište, na koje će ove godine isporučiti te proizvode u vrijednosti od tri milijuna dolara, to je uspjelo preko vanjskih partnera i partnera u zemlji naći niz malih novih programa i razviti proizvodnju niza artikala koji su se uvozili u zemlju. Tako usvaja proizvodnju raspršivača za sprejeve, čime podmiruje 80 posto potreba domaće farmaceutske industrije, proizvodnju tehničkih kitova, proiz-

vodnju preparata za upotrebu u građevnoj industriji, punjenje tehničkih sprejeva i slično. Uz to što je izradio nekoliko novih proizvodnih hala i skladišta, »Razvitak« je otkupio i uredio 200 hektara plantaža plemenite vrbove šibe i tako dugoročno osigurao vlastitu sirovinu koju doraduje i oplemenjuje u vlastitim pogonima i u kooperaciji. Tražeći stalno novije male programe, ove godine gradi novu tvornicu za proizvodnju tvrdih želatinskih kapsula za potrebe farmaceutske industrije. Na svim tim malim programima zapošljava 290 radnika, od čega 80 radnika na radu kod kuće. No njegov značaj je još veći u tome što omogućuje dopunsku djelatnost za oko 1500 poljoprivrednih domaćinstava, koja u zimskoj sezoni pletku proizvode od šibe. Isto tako ostvaruje dohodak po zaposlenom nešto ispod 200 tisuća dinara u prošloj godini, kao i ukupno fondova i amortizacije od 16 milijuna dinara, što je za tu granu vrlo dobar rezultat.

Uz SOUR »Bednja« ova tri poduzeća uspjela su naći vlastite putove razvoja, modernizirati i izgraditi niz većih objekata, opremiti se naj-suvremenijim strojevima za određeni program, uposliti velik broj visokoškolovanih stručnjaka: inženjera agronomije i veterine, strojarških inženjera, inženjera kemije, grafičkih inženjera, te ekonomista, pravnika kao i drugih profila stručnih kadrova, i razviti široku suradnju s velikim krugom partnera u zemlji i inozemstvu.

Ostala poduzeća koja ću spomenuti, svoj razvojni put našla su u integraciji s većim kolektivima izvan općine Ludbreg.

»Budućnost«, osnovana od sedam obučara, životareći i razvijajući se dugo godina na vrlo niskom dohotku, u vrlo skućenim i neodgovarajućim prostorima, na nedostatnim i zastarjelim tehničkim sredstvima, i radeći za desetak raznih partnera u malim serijama, pripojila se »Peku« iz Tržića koji joj je do tada bio najznačajniji i najkorektniji partner. Plod te integracije je velika, vrlo moderna nova tvornica, izgrađena 1967. godine, koja je već nakon dvije godine proširena za još jednu halu, a upravo sada je u pripremi izgradnja još dviju novih proizvodnih hala. »Budućnost« zapošljava 1200 radnika čija je prosječna starost između 23 i 24 godine, i proizvodi preko milijun i tristo tisuća pari muške i ženske obuće, od čega veći dio izvozi na konvertibilno područje. Uz relativno visok dohodak i osobne dohotke u odnosu na prosjek svoje grane, te visok ostatak dohotka koji je prošle godine iznosio s amortizacijom 34 milijuna dinara, ova radna organizacija osigurava osobni i društveni standard radnika, kao i velike mogućnosti daljnjega razvoja.

Već ranije sam spomenuo da se konfekcija »Naprijed« pripojila »Varteksu« iz Varaždina, i danas, specijalizirana za proizvodnju ženskih odjevnih predmeta za domaće i inozemno tržište, zapošljava 320 radnika. Ovaj skroman, ali vrlo vrijedan kolektiv još uvijek radi u prostorijama bivšega dvorca u Ludbregu, što mu otežava produktivniju i ekonomičniju proizvodnju. Upravo sada priprema projekte za izgradnju nove tvornice, u novoj industrijskoj zapadnoj zo-

ni u Ludbregu, te je već otkupio zemljište i udružio dio sredstava za infrastrukturu.

Preseljenje u novu tvornicu sa suvremenom tehničkom opremom omogućit će ovom kolektivu sigurniji razvoj i ostvarivanje većega dohotka.

Cigłana »Antun Blažić«, nakon neuspjele integracije s »Komunalnim poduzećem« Ludbreg koje je trebalo spojiti proizvodnju građevnog materijala, građevnu operativu i transport, pripojila se »Prigorki« iz Sesveta, u čijem sastavu je prešla na veću, specijaliziraniju serijsku proizvodnju, otkupila nove površine za glinište i stalnom modernizacijom, dogradnjom i izgradnjom skladišta gline, sušara, peći, i uz sigurnije tržište, stvara veći dohodak i osigurava daljnji razvoj. Nakon izdvajanja cigłane iz integriranog građevno-transportnog poduzeća ostalo je samo transportno poduzeće »GTP« koje razvija teški kamionski promet i uz vlastitu šljunčaru vrši prevoznike usluge i prodaju šljunka i pijeska građevnim poduzećima. I ovo poduzeće koje zapošljava osamdesetak radnika traži svoj razvojni put u povezivanju s većim i jačim partnerom.

U sedamdesetim godinama, osim ovih samoniklih radnih organizacija, izgrađena je udruženim sredstvima »Bednje« i »Podravke« tvornica lijekova »Belupo«, kao nova tvornica koja nije imala korijena na ovom području. To je ujedno i prva tvornica koja je građena po određenom planu za određenu svrhu. Tada je u Ludbregu ova tvornica dočekana kao jezgro novije, intenzivnije i akumulativnije industrije, koja će bitno drukčije utjecati na daljnji razvoj i promjenu privredne strukture, a koja je počivala pretežno na tradicionalnim industrijskim granama. »Belupo«, izgrađen zajedničkim sredstvima »Bednje« i »Podravke«, imao je, kao samostalni pogon, i poslovni odbor u kojemu su bili predstavnici oba spomenuta poduzeća. »Belupo« se kasnije pripojio »Podravki« i danas u Ludbregu radi samo osnovna organizacija udruženog rada.

Sve do sada spomenute radne organizacije, i one koje su našle vlastite puteve i razvile vrlo zanimljive proizvodne programe, i one koje su se integrirale s jačim partnerima da bi većom serijskom proizvodnjom osigurale razvoj, nastale na ovom tlu, rasle su i razvijale se u skladu s materijalnim mogućnostima ovoga kraja, na sposobnostima, znanjima, vještinama i navikama, a nadasve na marljivosti ovih ljudi, koji su, radeći, strpljivo i ustrajno, u svim procesima nastajanja i nestajanja, spajanja i pripajanja pojedinih poduzeća, krčili teške puteve razvoja i uspjeli održati i razviti privredu na kojoj je moguće graditi daljnji napredak ovoga kraja.

Dostignuta razina ostvarenja osnovnih plan-skih ciljeva kao podloga daljnjega razvoja

Samo za ilustraciju navodim nekoliko podataka.

Danas je na području općine Ludbreg zaposleno 4190 radnika, prema statističkim podacima od 31. ožujka ove godine, od čega 3800 radi u

privredi društvenoga sektora u pobrojanim poduzećima i u nekim manjim jedinicama udruženoga rada, čija se radna organizacija nalazi izvan područja općine Ludbreg, a nisam ih spominjao jer nisu imala i nemaju većega utjecaja na razvoj.

U zadnjih deset godina zaposleno je dvostruko više radnika nego što je bilo zaposleno 1970. godine. Osim toga, u privatnom uslužnom i proizvodnom zanatstvu zaposleno je 400 radnika. Drugim riječima, u ovom planskom razdoblju bitno je izmijenjena socijalna struktura stanovništva, tako da danas već prevladavaju nepoljoprivredna i mješovita domaćinstva.

Društveni proizvod društvenoga sektora privrede iznosit će u ovoj godini preko 800 milijuna dinara, a privatnog sektora poljoprivrede i zanatstva preko 100 milijuna dinara ili ukupno preko 40 tisuća dinara po stanovniku, što je još uvijek ispod republičkog prosjeka, ali zadovoljavajuće za takvu strukturu privrede, koja je pretežno radno intenzivna. Važan je podatak da danas industrija stvara 70 posto društvenog proizvoda, a 1965. godine je stvarala samo 23 posto društvenog proizvoda, te je postala dominantna oblast u općinskoj privredi.

Dohodak po zaposlenom iznosio je u prošloj godini preko 200 tisuća dinara i bio je daleko iznad regionalnog prosjeka, a samo pet postotaka ispod republičkog prosjeka. Čisti osobni dohoci od 5751 dinara po zaposlenom u privredi bili su oko 10 posto niži od republičkog prosjeka, dok je to zaostajanje prije deset godina iznosilo preko 20 posto, ali su zato fondovi u odnosu na korištena sredstva i amortizaciju iznosili 80 posto više od republičkog prosjeka po jednom zaposlenom u privredi i dostigli visinu od ukupno 190 milijuna dinara, a samo poslovni fond iznosio je 148 milijuna dinara. U većini radnih organizacija osobni dohoci su isplaćivani ispod mogućnosti koje je omogućavao stvoreni dohodak i granski samoupravni sporazumi. U prošloj godini samo je jedna trećina poslovnog fonda bila opterećena anuitetima, a vlastito učešće u investicijama iznosilo je 57 postotaka. Gubitaka, osim manjih i povremenih u sezonskoj proizvodnji, u posljednjih deset godina nije bilo, kao i nikakvih sanacija iz regionalnih ili republičkih rezervnih fondova.

Ovo nekoliko podataka dovoljno govori i o financijskim rezultatima i o domaćinskom ponašanju svih zaposlenih na ovom području. Iz svega proizlazi da su osnovni ciljevi i zadaci u posljednja dva planska razdoblja uspješno ispunjeni. Razvijena je intenzivna i raznovrsna poljoprivredna i stočarska robna proizvodnja u društvenom i privatnom sektoru i na malim površinama postignuti su značajni financijski efekti, čime je poboljšan standard, a potpunom zdravstvenom zaštitom i mirovinskim osiguranjem i socijalna sigurnost seoskog stanovništva.

Proširene i novoizgrađene tvornice, na novim vlastitim programima ili na programima velikih kolektiva s kojima su se udružile, zaposlile su dvije tisuće novih mladih radnika i velik broj

stručnjaka, čime je zaustavljen odlazak aktivnog stanovništva s ovoga područja i omogućen povratak dijela radnika iz inozemstva. Sada, prema jednoj lokalnoj anketi, u inozemstvu radi oko 700 radnika s područja općine Ludbreg, što je upola manje nego 1973. godine.

Osim tradicionalne industrije razvila su se i jezgra akumulativnije industrije: metalske, grafičke i kemijske, koja će povoljnije utjecati na rast ukupnog nacionalnog dohotka u ovom kraju, na stvaranje propulzivnije i akumulativnije moderne industrije. Svi programi te industrije orijentirani su na izvoz ili na supstituciju uvoza, što u sadašnjim uvjetima privređivanja ima izuzetan značaj i bolju perspektivu.

Stimuliranjem razvoja uslužnog zanatstva i proizvodnog zanatstva kao dopune industriji u proizvodnji manjih i jednostavnijih pojedinih dijelova, otvorena je mogućnost većeg zapošljavanja i u tom sektoru.

Bržom izgradnjom društvenih stanova i školovanjem sve većeg broja učenika i studenata bitno je poboljšana kadrovska struktura u većini privrednih organizacija, što je osnovna garancija budućega razvoja. Samo u zadnjem petogodišnjem razdoblju izgrađeno je više društvenih stanova nego u cijelom poslijeratnom razdoblju.

Izgrađena je i osnovna mreža privredne infrastrukture, kao i dio objekata društvenoga standarda: tri nove osnovne škole u kojima još ubuduće treba dograđivati pojedine sadržaje, dva dječja vrtića, odmaralište za djecu, novi dom zdravlja, novi objekt za općenarodnu obranu i civilnu zaštitu, niz društvenih domova i sportskih objekata, a u pripremi je i izgradnja srednjoškolskog centra u koji će se moći uključivati veći broj učenika iz ovoga područja i obrazovati za ona zanimanja koja će trebati upravo privredi u ovoj općini.

I, na kraju, prevladavanjem stagnacije, zaustavljanjem recesije, stalnim proširivanjem, razvijanjem i učvršćivanjem privrednih organizacija, poboljšavanjem kadrovske strukture i iznalaženjem novih programa, poslovnim povezivanjem i udruživanjem s vodećim proizvođačima u pojedinoj privrednoj oblasti i grani u zemlji i inozemstvu, stvoreni su stabilniji uvjeti privređivanja, kao i uvjeti za sve brži rast društvenoga i osobnog standarda u općini Ludbreg u posljednjih desetak godina.

Osnovne determinante razvoja na temelju kojih je ova općina zakoračila u suvremene procese privrednoga i opće društvenoga razvoja, dokazavši svoju opravdanost i vrijednost, ostaju osnovna planska opredjeljenja i za buduće srednjeročno razdoblje.